

Nora Beads : Means for Promoting Self-Sufficiency Economics

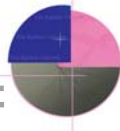
Teerawat Changsan*

ABSTRACT

Nora beads are a small handicraft made from organic substances. They are scraped, molded or casted in various shapes and strung together. They have been used to decorate Nora costumes for more than 100 years. The Nora bead decorations are in 5 pieces: one piece around the breast called Roap-Ok or Phan-Ok, two pieces on the shoulders and another two pieces around the front and the back of the neck. Nora beads reflect a way of life that is rich, nature-loving, and self-sufficient. Their patterns represent aspects of the way of life in Nakhon Si Thammarat through the following: the Phikun flower, the Phim-Phong (a bamboo frame used to mold sticky rice for making Phong, a local sweet), triangles, round glass beads and Khanom Tad (a rhombus shape). These bead patterns are named according to their natural characteristics, their representation of familiar objects in daily life and crafts. There are two design patterns, especially for the shoulders: a sharp end type (triangular) and an end-cut type (triangular with a cut at one end). Beads are a profitable and low cost investment. Because they are made during free time outside of other work and with little or no fossil fuel energy, their creation fits within the concept of conservation promoted by the King's "Sufficiency Economy."

Keywords : Nora beads Way of life Sufficiency economy

*Faculty of Humanities and Social Sciences

บทนำ

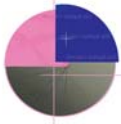
โนรา เป็นศิลปะละครรำประเภทหนึ่ง ที่แสดง สืบทอดกันมานาน และนิยมแพร่หลายในภาคใต้ การแสดงชนิดนี้ใช้การร้องและการรำเป็นสิ่ง นำเสนอหลัก บางโอกาสใช้รูปแบบของการเล่นละคร เข้ามาประกอบด้วย โดยการใช้บทละครนอกหรือ บทละครตามสมัยนิยม อาจเป็นเรื่องเดี่ยวจบหรือ นำเรื่องหลายๆ เรื่องมาแสดงต่อกันก็ได้ ทั้งนี้มีการ นำองค์ประกอบอื่นๆ เข้ามาเป็นสิ่งส่งเสริมด้วย คือ สถานที่แสดง เรียกว่า โรง หรือเวทีแสดง ผู้แสดงและลูกคู่ เครื่องดนตรี และเครื่องแต่งกาย (1) เครื่องแต่งกายโนรามีหลายอย่าง อาทิ ปีกนกแอ่น หรือ ปีกเหม่ง ชั้บทรง หรือทับทรง หรือตาบปีก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าหาง หรือหางหงส์ ผ่านุ่น หน้าเพลา หรือเหน็บเพลา หน้าผ้า ผ้าห้อย กำไลแขน และปลายแขน กำไล เล็บ หน้าพราน เทริด และเครื่องลูกบิด (2) อันเป็นสิ่งประดิษฐ์จาก การถักร้อยเม็ดลูกบิดพลาสติกกับเชือกเอ็น ปรากฏ เป็นลวดลายหลากสีส่น เกิดเป็นสุนทรียภาพ ทางความงามที่ประณีต ให้คุณค่าทางศิลปะ การสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่สื่ อสะท้อนให้ทราบว่าศิลปิน แขนงนี้เป็นนักคิด ประดิษฐ์ในสายเลือด มาแต่ดั้งเดิมของชาวไทย

ลูกบิด เป็นประติมากรรมขนาดเล็ก อย่างหนึ่งทำจากวัตถุดิบชนิดต่างๆ ตั้งแต่ ไม้ หิน แร่ กระดุก ฟัน เขี้ยวสัตว์ เปลือกหอย ปะการัง เมล็ดพืช เป็นต้น นำมาขัด ฝน บั่น หรือ หลอมหล่อรูปทรง และแต่งแต้มให้ เป็นรูปลักษณะ ต่างๆ แล้วต้องมีรูตรงกลางเพื่อร้อยด้าย หรือเชือก สำหรับห้อยหรือแขวน ประดับตกแต่งร่างกายเข้าใจ ว่าลูกบิดก่อนประวัติศาสตร์เป็น ลูกบิดของ ชุมชนที่มีอายุประมาณ 6,500-7,000 ปี

มาแล้วหรือ 4,000 -4,500 ปีก่อนพุทธกาล ทั้งนี้ ส่วนใหญ่จะใช้ลูกบิดหินและลูกบิดกระดูกที่เป็น รูปแบบของลูกบิดโบราณของภาคใต้ที่ค้นพบ จากชุมชนโบราณพุนพิน ชุมชนเขาสามแก้ว และชุมชนโบราณ คลองท่อม (3) แต่ปัจจุบัน ลูกบิดกระดูกที่นำมาร้อยเป็นเครื่องลูกบิดโนราเป็น สิ่งประดิษฐ์จากพลาสติก

เครื่องลูกบิดปรากฏเป็นเครื่องแต่งกาย ของโนรามาแต่เมื่อใดไม่สามารถระบุได้แน่ชัด แต่จาก หลักฐานภาพถ่าย เมื่อปีพุทธศักราช 2448 โนรายังไม่มีเครื่องลูกบิดตกแต่งร่างกาย มีเฉพาะ เครื่องประดับ เช่น สังวาลพาดเฉียง 2 ข้างพร้อม ปีกนกแอ่น มีทับทรง เปิดร่างกายส่วนบน ทั้งหมด ส่วนด้านล่าง นุ่งสนับเพลา มีผ้าห้อยหน้า หน้าผ้า นอกจากนี้ยังมีเครื่องประดับคือ กำไลข้อมือ และมีเทริดเป็นเครื่องประดับศีรษะ (4) นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ศิลปินโนราของอำเภอทุ่งสง ทราบว่า มีเครื่องลูกบิดโนราที่เป็นมรดกตกทอด มาจากโนราเก๋ารุ่นปู่ และเก็บรักษาอยู่โดยมีอายุ การใช้งานประมาณ 102 ปี เมื่อนำมาเทียบเคียง กับปีพุทธศักราชปัจจุบัน เครื่องลูกบิดโนราใน จังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะมีประวัติเกิดขึ้น ตั้งแต่ประมาณปีพุทธศักราช 2445 โดยประมาณ (5)

ชิ้นส่วนของเครื่องลูกบิดที่เรียงร้อย เป็นเครื่องแต่งกาย โนราในยุคเก่าที่พบและมีปรากฏ ใช้มาจนปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 5 ชิ้น (6) ประกอบด้วย รอบอกหรือพานอก 1 ชิ้น บ่า 2 ชิ้น บึงคอ 2 ชิ้น ตามรายละเอียด คือ รอบอกหรือพานอก หมายถึง เครื่องแต่งกายโนราที่นำลูกบิด มาร้อยด้วยเชือกเอ็นเป็นลวดลายต่างๆ มีลักษณะ

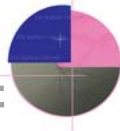
เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สำหรับใช้ปักปิดลำตัวของ
ผู้แสดง มีจำนวน 1 ชิ้น ขนาดของรอบอกหรือ
พานอก จะมีขนาดยาวกว่าเครื่องแต่งกายชิ้นอื่น
เพราะต้องพันรอบหน้าอกของผู้แสดง และขนาด
จะต้องยืดหยุ่นตาม สัดส่วนร่างกายของผู้แสดงเป็น
สำคัญ บ่า หมายถึง เครื่องแต่งกายโนรา ที่นำลูกปัด
มาร้อยด้วยเอ็นเป็นลวดลายต่างๆ มีลักษณะเป็น
รูปสามเหลี่ยมปลายตัด หรือสามเหลี่ยมปลายแหลม
ก็ได้สำหรับใช้ปักปิดทับหัวไหล่ของผู้แสดงทั้ง
ทางขวาและทางซ้าย มีจำนวน 2 ชิ้น ขนาดของบ่า
ทั้งสองข้าง ถักร้อยตามขนาดสัดส่วนของหัวไหล่
ผู้แสดง และ ปิ้งคอหมายถึง เครื่องแต่งกายโนรา
ที่นำลูกปัดมาร้อยด้วยเอ็นเป็นลวดลายต่างๆ
มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม สำหรับ
ใช้ปักปิดลำคอด้านหน้าและด้านหลังของผู้แสดง
มีจำนวน 2 ชิ้น ขนาดของปิ้งคอจะมีขนาดเล็กกว่า
บ่าแต่ทั้งนี้จะเป็นขนาดไหนนั้นขึ้นอยู่กับขนาด
ของลำคอของผู้แสดงเป็นสำคัญ

ปัจจุบันนี้ เครื่องลูกปัดโนรา นอกจาก
จะเป็นความงามที่มีค่าทางภูมิปัญญาที่คู่ควร
กับการหวงแหนไว้เป็นมรดกของชาติแล้วถ้ามี
การศึกษาอย่างเจาะลึก จะพบว่ามรดกอันล้ำค่า
นี้ยังเป็นวิญญานเป็นความรัก และเป็นความรู้สึก
บ่งบอกถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งงดงามของ
ประชาชนในภาคใต้ นอกจากนี้เครื่องลูกปัดโนรา
ยังเป็นงานฝีมือที่สามารถสร้างเศรษฐกิจในชุมชน
และ เป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้อย่างงดงามตาม
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพัฒนาประเทศ และทรงมีพระราชดำริว่า
การพัฒนาเป็นสิ่งที่ยากจะต้องรวมพลังกัน ทรงย้ำ
เมื่อปีพุทธศักราช 2532 ความว่า จะต้องให้
ประชาชนได้มีพอกินพอสมควรก่อนตามแนว

พระราชดำริ ที่อ้างนี้จึงได้เกิดทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง
หมายถึง วิถีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของ
ที่ดินจำนวนน้อย แปลงเล็ก แล้วค่อยพัฒนาสู่
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง หมายถึง เมื่อประชาชน
เริ่มเข้าใจวิธีการขอให้ดำเนินการและรวมพลังกัน
ในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ จากนั้นจึงเข้าสู่ทฤษฎีใหม่
ขั้นที่สาม หมายถึง เริ่มติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินทุน
และแหล่งพลังงาน ตั้งและบริหารสหกรณ์ช่วย
พัฒนาคุณภาพชีวิต (7)

เครื่องลูกปัดโนรา ก็เป็นการสร้างงานอีก
รูปแบบหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับประชาชน เฉพาะ
อย่างยิ่งศิลปินโนราที่เป็นเกษตรกร ให้มีรายได้
พอกินพอกินนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก
สามารถปฏิบัติกร้อยได้หลังจากเสร็จภารกิจอื่นๆ
เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็น
อาชีพเสริมที่สามารถสร้างงานได้ด้วยตนเอง และ
เมื่อร้อยเป็นชุดเครื่องลูกปัดที่สมบูรณ์สามารถ
ทำรายได้ในราคาที่สูงงามเพราะต้นทุนการผลิต
ไม่สูง และไม่เสี่ยงต่อการลงทุน นอกจากนี้ถ้ามี
ความชำนาญในการถักร้อยและเป็นผู้มีความคิด
สร้างสรรค์เกี่ยวกับการออกแบบประดิษฐ์ลูกปัดให้
เป็นเครื่องประดับลักษณะอื่นๆ เช่น สร้อยคอ ต่างหู
 เป็นต้น ก็สามารถทำได้และมีตลาดรองรับ
ส่งขายทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นสินค้า
ชุมชนได้อีกรูปแบบหนึ่งทีเดียว

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย และ
สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเครื่องลูกปัดโนรา
อีกทั้งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้จากภูมิปัญญา
ชาวบ้านที่สามารถสร้างรายได้แก่ประชาชนใน
ชุมชน ให้มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น พร้อมกันนี้
จะได้เดินตามแนวพระราชดำริของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ของประชาชนในชาติ สารของบทความประกอบด้วย วิธีชีวิตความเป็นคนนครศรีธรรมราชในเครื่องลูกปัด การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัด คาดว่า จะเกิดประโยชน์สำหรับผู้อ่านเพราะจะทำให้ เข้าใจบริบทของเครื่องลูกปัดโบราณมากขึ้น นอกจากนี้จะได้มีมุมมองในการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน และอาจเป็นการสร้าง กระแสสำหรับนักคิดท่านอื่นที่จะได้นำไปสร้างงาน สร้างคน สร้างภูมิความรู้ใหม่ เพื่อจะได้เกิดทักษะ แก่นักวิชาการรุ่นใหม่ ๆ ต่อไป

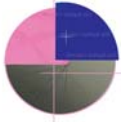
วิถีชีวิตความเป็นคนนครศรีธรรมราชในเครื่องลูกปัด

วิถีชีวิตความเป็นคนนครศรีธรรมราช ในเครื่องลูกปัด มีความเกี่ยวข้องอย่างเห็นได้ชัดกับ ลวดลายของเครื่องลูกปัด และรูปแบบการสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลวดลายของเครื่องลูกปัด (6) ลวดลายของ เครื่องลูกปัดที่พบ ประกอบด้วย ลายดอกพิกุล ลายพิมพ์พอง ลายสามเหลี่ยม ลายลูกแก้ว ลาย ขนมหัด และลายธงชาติ ลักษณะลายส่วนใหญ่ เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเกือบทั้งหมด ยกเว้นลายธงชาติที่ร้อยตามสี่ของธงชาติไทย คาดเดาว่าคงใช้วิธีการเลียนแบบมาจากธงชาติ ลายที่กล่าวนี้คือน่าจะใช้สำหรับให้เด็กฝึกร้อย หรือร้อยเพื่อให้โนราเด็กใส่รำ เพราะเท่าที่สังเกต พบว่าศิลปินโนราที่มีชื่อเสียงมักให้ความสำคัญ กับเครื่องลูกปัดจะต้องมีความสวยงามทั้งฝีมือ การถักร้อยจะต้องประณีต มีลวดลายที่สวยงาม ส่วนการพัฒนาลายดอก ตามที่กล่าวนำข้างต้น เป็นลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนทั้งสิ้นแตกต่างกัน

เพียงขนาด และการจัดวางรูปดอก เช่น ลาย ลูกแก้ว ลายพิมพ์พอง ลายขนมหัด เป็นลายสี่เหลี่ยม ขนมหัดเปียกปูนใหญ่ ลายดอกพิกุล เป็นลายสี่เหลี่ยม ขนมหัดเปียกปูนเล็ก และลายสามเหลี่ยมก็เป็นลาย ขนมหัดเปียกปูนแต่ร้อยเพียงครึ่งดอก

การเรียกชื่อลายของเครื่องลูกปัด เข้าใจว่า เรียกชื่อตามลักษณะของธรรมชาติ เรียกตาม ความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน และเรียกตามชื่อ งานฝีมือ ตามรายละเอียดคือเรียกตามลักษณะ ของธรรมชาติ เช่น ลายดอกพิกุล ต้นพิกุล เป็นต้นไม้ยืนต้น ที่พบได้โดยทั่วไปในท้องถิ่นใต้ ต้นพิกุลจะให้ดอกเล็กๆ มีกลิ่นหอม ลายดอกพิกุล มีปรากฏในงานฝีมือหลายชิ้นทั้งลายผ้าทอ เมืองนคร ลายเครื่องถม และมีปรากฏเรียกลาย เครื่องลูกปัดด้วยเช่นกัน เรียกตามความคุ้นเคย ในชีวิตประจำวัน เช่น ลายขนมหัด และลายพิมพ์ พอง วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นได้มีกิจกรรม หลายอย่างที่ปฏิบัติเป็นนิจและพบเห็นกันบ่อยๆ เช่น การทำขนมหนึ่งใช้ถาดแบนหนึ่งขนม เมื่อจะ รับประทาน หรือขายก็จะตัดขนมออกเป็นชิ้น สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเรียกว่าขนมตัด นอกจากนี้ ในการทำขนมพองคือ การนึ่งข้าวเหนียวให้สุก จากนั้นนำข้าวเหนียวกดลงในพิมพ์ รูปสี่เหลี่ยม ขนมหัดเปียกปูนที่ทำจากไม้ไผ่เหลาบางๆ เรียกว่า “พิมพ์” หมายถึง แบบหรือแม่เพื่อกดข้าวเหนียว ให้ออกมาตามแม่ที่กำหนด ดังนั้นลายของเครื่อง ลูกปัดที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน จึงเรียกลายพิมพ์พอง และการเรียกตามชื่องานฝีมือ เช่น ลายลูกแก้ว พบว่าในเครื่องจักสานต่างๆ จะมีการสานลายลูกแก้วให้เห็น อาทิ ฝาขัดแตะ

เสื้อ พัด เป็นต้น ลายของเครื่องลูกปัดที่มีลักษณะคล้ายกันจึงเรียกลายลูกแก้วด้วย

แบบของการสร้างสรรค์ (6) รูปแบบของเครื่องลูกปัดที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด นอกจากการวางลายที่ต่างกัน การจัดวางสีแบบปลายตัดเป็นลักษณะของสามเหลี่ยมที่ตัดปลายแหลมออกเป็นมุมป้าน

รูปแบบของการสร้างสรรค์ที่กล่าวนี้ เป็นความชาญฉลาดของศิลปินผู้ประดิษฐ์เพื่อเสริมเติมแต่งรูปร่างของนักแสดงให้ดูดีสวยงามสมส่วนตามธรรมชาติสรีระของมนุษย์มีความแตกต่างกันเฉพาะอย่างยิ่งช่วงหัวไหล่ ศิลปินบางคนอาจมีช่วงไหล่ที่ลาดไม่สมส่วนเมื่อทำการแสดงจะทำให้บุคลิกภาพไม่งดงาม ดังนั้นจึงต้องคิดประดิษฐ์ลักษณะของเครื่องแต่งกายเพื่อแก้ไขส่วนบกพร่องของอวัยวะร่างกายของผู้แสดงให้ดูสวยงาม คือตัดมุมแหลมของบ่าออกเพื่อให้ดูไหล่ตรง รูปแบบของการสร้างสรรค์จึงแตกต่างกัน

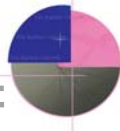
จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การสร้างลวดลายของเครื่องลูกปัด เกิดจากลายลักษณะเดียวกันทั้งหมด คือลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แตกต่างกันเฉพาะขนาดและการเรียกชื่อลายโดยมีเหตุปัจจัยมาจาก 3 ประการ คือ เรียกชื่อตามลักษณะของธรรมชาติ เรียกตามความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน และเรียกตามชื่องานฝีมือ ส่วนแบบของการสร้างสรรค์มีปรากฏ 2 แบบ คือ แบบปลายแหลม และแบบปลายตัด สาเหตุของความต่างนั้นเกิดจากการแก้ไขสรีระของร่างกายนักแสดงที่ไม่สมส่วนให้สวยงามนั่นเอง

การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัดโนราห์

การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัดโนราห์

เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้น ศิลปิน ปัจจุบันนี้พบว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการแสดงโนรา่มากขึ้น โดยเฉพาะในสถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทางการแสดงโนรา ทำให้ต้องมีการสั่งซื้อเครื่องลูกปัดเพื่อใช้ประกอบการแสดงของนักเรียน ในส่วนของภาคเอกชนนั้น การเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยว จุดขายของเอกลักษณ์ทางภาคใต้ก็คือการแสดงท้องถิ่น โดยเฉพาะการแสดงโนรา จึงทราบว่าความจำเป็นที่ต้องใช้เครื่องลูกปัดเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ จากการสำรวจพบว่า การสั่งซื้อเครื่องลูกปัดสามารถสั่งซื้อได้ 2 แหล่ง กล่าวคือซื้อจากร้านค้าที่ส่งจำหน่ายโดยทั่วไป และสั่งซื้อจากศิลปินผู้ประดิษฐ์โดยตรง ทั้งนี้ทั้ง 2 แหล่งที่กล่าวอ้างนั้น พบว่ามีราคาที่ใกล้เคียงกันคือราคาต่อชุดๆ ละ 3,500 - 4,000 บาท คุณประโยชน์ที่เด่นชัดของการสร้างรายได้จากเครื่องลูกปัดคือเป็นการสร้างงานที่มีต้นทุนการผลิตต่ำได้ผลกำไรที่คุ้มค่า เป็นการสร้างงานที่ไม่จำกัดเวลา และเป็นการสร้างงานที่ใช้กำลัง แรงงานน้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นการสร้างงานที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ได้ผลกำไรที่คุ้มค่า การร้อยเครื่องลูกปัดเริ่มต้นจากที่ศิลปินต้องเตรียมอุปกรณ์คือ เชือกเชือกไนลอน ในราคาใจละ 90 บาท เชือกเอ็นใจละ 80 บาท และเม็ดลูกปัดพลาสติกที่แบ่งขายในราคาถุงละ 100 บาท จากการประเมินเบื้องต้นพบว่าควรซื้อประมาณ 5 ถุง จะได้ 1 ชุดพอดี เมื่อประเมินราคาของวัสดุประกอบการร้อยแล้วจะอยู่ที่ประมาณ ไม่เกิน 1,000 บาท และเมื่อสำเร็จเป็นชุด นำส่งขายได้ในราคา 3,500 - 4,000 บาท ขึ้นอยู่กับความประณีตของการร้อย ความแน่น

ความห่างของการจัดวางเม็ดลูกปัด แต่ที่เห็นเด่นชัดคือ ได้กำไรเกินครึ่งของการลงทุน

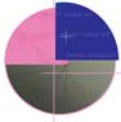
ประการที่สอง เป็นการสร้างงานที่ไม่จำกัดเวลา กิจกรรมตามที่กล่าวนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดอิสระทางเวลา ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปของผู้ร้อยเครื่องลูกปัดจะมีอาชีพหลัก คือ การทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เมื่อเสร็จภารกิจดังกล่าว มีเวลาว่างจึงจะมานั่งร้อยเครื่องลูกปัด เพื่อเสริมรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัวเท่านั้นเอง นอกจากนี้การร้อยเครื่องลูกปัดนั้นไม่จำเป็น ต้องใช้สถานที่ใหญ่โต แต่ต้องมีแสงสว่างตกถึงอย่างชัดเจน และต้องเป็นพื้นที่สะอาด เพราะจะทำให้อุปกรณ์ที่ร้อยเครื่องลูกปัดและเม็ดลูกปัดไม่เปื้อนดูใหม่ สวยงาม ส่งผลถึงราคาและคุณภาพที่ดีของเครื่องลูกปัดนั่นเอง

ประการสุดท้าย เป็นการสร้างงานที่ใช้กำลังแรงงานน้อย การร้อยเครื่องลูกปัดสามารถทำสำเร็จโดยใช้ผู้ถักร้อยเพียงคนเดียว เพราะเป็นการร้อยสะสมชิ้นงาน ในขณะที่ว่างเว้นจากภารกิจอื่น บางครั้งผู้ที่มีความชำนาญในการร้อยอาจนั่งดูทีวีไปด้วยก็ได้ การปฏิบัติลักษณะดังกล่าวถือว่าไม่เป็นการสูญเสียเวลา เป็นการบริหารเวลาที่ได้ประโยชน์สูง ดังนั้นเมื่อใช้กำลังแรงงานน้อย ค่าใช้จ่ายสำหรับเป็นค่าตอบแทนแรงงานอื่นจึงลดไปโดยปริยาย ผลกำไรที่ได้รับจึงได้เต็มอัตราของราคาของชิ้นงาน

ดังนั้นการสร้าง เศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัดจึงตรงกับกาปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสพระราช ดำรัสเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและครอบครัว ให้มีความสุขอย่างพอเพียง ดังรายละเอียดความว่า (8) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละ ความฟุ่มเฟือย ในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า

ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้องยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพของตนเป็นหลักสำคัญ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ครั้งนี้โดยต้อง ขวนขวายใฝ่หาความรู้ ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตัวเอง

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นพอที่จะเป็นข้อมูลชี้ชัดให้เห็นว่า การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัด นอกจากจะมีต้นทุนการผลิตต่ำ ได้ผลกำไรที่คุ้มค่า เป็นการสร้างงานที่ไม่จำกัดเวลา และเป็นการสร้างงานที่ใช้กำลังแรงงานน้อยแล้ว ยังสามารถสร้างเป็นกระแสสำหรับการปฏิบัติงานร่วมกันของคนในครอบครัว ซึ่งจะสร้างความอบอุ่น สร้างความรัก สามัคคีได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้มีความปรองดองมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของ พ่อ แม่ ลูก คนในครอบครัวได้มีการปฏิสัมพันธ์ สร้างกระแสความอบอุ่น ลดปัญหาการแตกแยกของคนในครอบครัวได้ นอกจากนี้การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัด ยังเป็นการส่งเสริมกระแสพระราช ดำรัสแนวทางการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนต้องรู้จักประหยัด ต้องยึดถือการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง ต้องละเลิกแก่งแย่งผลประโยชน์ และการแข่งขันกัน ในทางการค้าขายตามแนวพระราชดำรัสที่อ้างนี้ หากประชาชนมีความ

ตระหนักและยึดเป็นแนวปฏิบัติ น่าจะเกิดเป็น
เหตุเป็นผลให้ครองตัวครองตนในสังคม ได้อย่างมี
ความสุขสืบไป

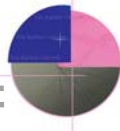
วิจารณ์

ลูกปัดเป็นประติมากรรมขนาดเล็ก
อย่างหนึ่งซึ่งทำจากวัตถุดิบต่างๆ กัน เช่น ไม้ หิน
แร่ กระดุก ฟัน เขี้ยวสัตว์ เปลือกหอย ปะการัง
เมล็ดพืช เป็นต้น นำมาขัด ฝน บั่น หรือหลอมหล่อ
รูปทรง และแต่งแต้มให้เป็นรูปลักษณะต่างๆ
แล้วต้องมีรูตรงกลางเพื่อร้อยด้าย หรือเชือกสำหรับ
ร้อยหรือแขวนประดับ ตกแต่งร่างกาย การนำ
ลูกปัดมาร้อยเป็นเครื่อง ลูกปัดปรากฏเป็น
เครื่องแต่งกายของโนรามาประมาณ 100 กว่าปี
มานี้ มีชั้นส่วน 5 ชั้น คือ รอบอกหรือพานอก 1 ชั้น
บ่า 2 ชั้น ปิ้งคอ 2 ชั้น การสร้างเครื่องลูกปัด
เป็นสื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่
ของคนในชุมชนว่ามีความเป็นอยู่ที่อุดมสมบูรณ์
รักธรรมชาติ รู้จักแก้ปัญหาให้ตนเอง ดังปรากฏ
เป็นชั้นงานของเครื่องลูกปัดที่งดงาม ประณีตด้วย
ฝีมือทางช่างศิลป์ผู้มีความเชี่ยวชาญบอกถึง
วัฒนธรรมที่สูงค่า

วิถีชีวิตความเป็นคนนครในเครื่องลูกปัด
ปรากฏอยู่ในลวดลายทั้งลายดอกพิกุล ลายพิมพ์
พอง ลายสามเหลี่ยม ลายลูกแก้ว ลายขนมตัด
ลายที่กล่าว เป็นการพัฒนาจากลายสี่เหลี่ยม ขนมห
เบี่ยงปุนทั้งสิ้นแตกต่างกันเพียงขนาด และการจัด
วางรูปดอก การเรียกชื่อลายของเครื่องลูกปัดเข้าใจ
ว่า เรียกชื่อตามลักษณะของธรรมชาติ เรียกตาม
ความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน และเรียกตามชื่อ
งานฝีมือ ลายของเครื่องลูกปัดน่าจะเป็นข้อบ่งชี้
เอกลักษณ์ของคนนคร เพราะหัตถกรรมพื้นบ้าน

หลายอย่าง อาทิ ผ้าทอเมืองนคร เครื่องถมเมืองนคร
เครื่องจักสาน ย่านลิเภาส่วนใหญ่จะมีลวดลาย
ปรากฏให้เห็น สร้างเป็นองค์ประกอบของชั้นงาน
อย่างวิจิตรบรรจง และเรียกชื่อตามชื่อลายของ
การสร้างเครื่องลูกปัดที่กล่าวด้วยเช่นเดียวกัน
ดังนั้นการสร้างลาย นอกจากจะสร้างเพื่อความ
สวยงามของเครื่องลูกปัด อาจบ่งบอกถึงวัฒนธรรม
เอกลักษณ์สำคัญของฝีมือช่างเมืองนครด้วยเช่นกัน

แบบของการสร้างสรรค์ รูปแบบของ
เครื่องลูกปัดที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด
เช่น การวางลวดลายที่งดงามเห็นเด่นชัด นอกจากนี้
การจัดวางสีของเม็ดลูกปัดก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วย
ในการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของผู้แสดงด้วย
เพราะเครื่องลูกปัดก็เหมือนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
ที่ต้องคำนึงถึงทั้งสีผิว ขนาดรูปร่าง สีที่ชอบ เพื่อ
ปกปิดอำพรางรูปร่างหรือช่วยขับผิวให้สดใสขึ้น (9)
และที่เห็นเด่นชัดพบว่า ปรากฏที่บ่าของเครื่อง
ลูกปัด มี 2 แบบ คือ แบบปลายแหลมกับแบบ
ปลายตัดสาเหตุของความแตกต่างเกิดจากความ
ชาญฉลาดของผู้ถักร้อยเครื่องลูกปัดที่มีกรรมวิธี
ในการแก้ปัญหารูปร่างให้กับนักแสดงที่มีช่วงไหล่
เล็ก จึงลดดอกส่วนปลายแหลมของบ่าออกจะทำให้
ดูไหล่ของผู้แสดงตรงดูสวยงาม และนี่ก็จะเป็นสิ่ง
ชี้ชัดทำให้เห็นความพิเศษของศิลปินเมืองนคร
ที่เป็นนักศิลปะ นักคิดนักสร้างสรรค์ในสายเลือด
ส่วนการเรียกชื่อลายของเครื่องลูกปัด
ทำให้เห็นภาพลักษณะของคนนครว่าเป็นคน
มีภูมิรู้ทางวัฒนธรรม ธรรมชาติให้ความสำคัญกับ
สิ่งแวดล้อมรอบข้างที่สัมผัส ที่ใกล้ชิด นอกจากนี้
คนนครยังเป็นช่างฝีมือ เป็นนักคิด นักประดิษฐ์
ที่ชาญฉลาด จากการสำรวจชุดการแสดงของไทย
ไม่พบการแสดงใดๆ ที่นำเม็ดลูกปัดมาร้อยเป็นชุด

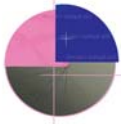

เครื่องแต่งกาย นอกจากมีตกแต่งเสริมสร้างสีสัน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นลูกปัดเคลือบเงินหรือทอง ที่เป็นลูกปัดพลาสติกพบที่เครื่องแต่งกายโนราเท่านั้น เครื่องลูกปัดเหมาะกับการแสดงโนรามากที่สุด เพราะทั้งลวดลายที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ สีสันของลูกปัดที่ดูเด่น สวยงาม เมื่อผู้แสดงสวมใส่ ชุดเครื่องลูกปัดออกกร่ายรำพร้อมกับเสียงดนตรี ที่ปลุกเร้าอารมณ์ เครื่องลูกปัดจะแกว่งไกวตาม จังหวะยักย้าย ท่วงท่าของผู้แสดงได้สอดประสาน กับการรำสร้างสุนทรีภาพให้เกิดกับการแสดง ในทุกครั้ง

การสร้างเศรษฐกิจจากเครื่องลูกปัด เป็นการสร้างงานที่คุ้มค่ากับการลงทุนมีผลกำไร อย่างเด่นชัด โดยมีเหตุปัจจัยจากต้นทุนการผลิตต่ำ มีเวลาว่างในการสร้างงานอย่างอิสระ และใช้กำลัง แรงงานน้อย ตรงกับแนวพระราชดำริตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง คือต้องประหยัด ยึดถือการ ประกอบอาชีพอย่างถูกต้อง ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทาง ให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ การสร้างเศรษฐกิจ จากเครื่องลูกปัด เป็นการสร้างอาชีพเสริมที่น่าสนใจ เพราะสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ปัจจุบันมีการ พัฒนาการร้อยเม็ดลูกปัดในรูปแบบอื่นๆ ใช้ตกแต่ง ร่างกายของผู้แสดงโนราที่สวยงามเพิ่มขึ้น คือ ทับทรวง สี่งวาล ห้อยหน้า เท้ากับเพิ่มความประณีต ของการแต่งกาย และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับ ผู้ร้อยเครื่องลูกปัดอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ หากจะใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเพื่อเพิ่มคุณค่า ให้กับเครื่องลูกปัดก็น่าจะเป็นกระบวนการที่น่าสนใจ เช่น สร้างเม็ดลูกปัดที่มีความแวววาวเมื่อนำมาร้อย เป็นเครื่องลูกปัด และผู้แสดงสวมใส่กระทบกับ แสงไฟหน้าเวทีอาจสร้างมิติความงาม และเพิ่ม คุณค่าให้กับการแสดงประเภทนี้ก็ได้

ลูกปัดสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับ ร่างกายในรูปแบบอื่น ได้อีกหลายลักษณะ ได้รับความ สนใจ เป็นที่นิยมของกลุ่มสตรีวัยรุ่น อยู่ในขณะนี้ จากการประเมินร้านขายเครื่องประดับ ในห้างสรรพสินค้า ตลาดนัดและแหล่งชุมชน ทำให้ทราบว่ารูปแบบของการถักร้อยเม็ดลูกปัด สามารถนำไปประดิษฐ์เป็นสร้อยคอ กระเป๋า ตุ้มหู สร้อยข้อมือมีราคาตั้งแต่ 10-500 บาท แล้วแต่แบบ และขนาดของชิ้นงาน (10) ดังนั้นผู้ที่มีความรู้ความ สามารถจะนำวิธีการของการร้อยเครื่องลูกปัด แล้วมาพัฒนาเป็นรูปแบบสร้างสรรค์ เป็น เครื่องประดับอื่นๆ ก็น่าจะทำรายได้ให้แก่ตนเอง และครอบครัว หรือถ้ามีความสามารถในการทำหุ่น ตุ๊กตาดินเผาก็สามารถประดิษฐ์เครื่องลูกปัดชุดเล็ก สำหรับตกแต่งหุ่นตุ๊กตา ทำเป็นของที่ระลึกชิ้นเล็ก สำหรับขายนักท่องเที่ยวผู้สนใจ

จากข้อมูลทีกล่าวพอสรุปได้ว่า เครื่องลูกปัด นอกจากจะมีประโยชน์สำหรับประกอบการแสดง โนราแล้วยังเป็นสื่อสะท้อนเรื่องวัฒนธรรมความ เป็นอยู่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้อย่างงดงาม ของผู้ประดิษฐ์สร้างสรรค์ เพียงบุคคลผู้นั้นมีความรู้ ในเรื่องการถักร้อย มีความสามารถในการคิด รู้จัก พัฒนาประดิษฐ์ชิ้นงานให้ทันกับยุคสมัยนิยม ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ และพัฒนา เป็นชิ้นงานของเครื่องลูกปัดที่ดูกระชับแข็งแรง ทนทานสวยงาม แต่สิ่งจำเป็นของศิลปินผู้สร้างสรรค์ เครื่องลูกปัดจะต้องรีบแก้ไข คือ การรักษาเวลา ในการรับงานแต่ละครั้งจะต้องมีความเที่ยงตรง กับเวลานัด คือต้องตรงเวลานัดหมายตามวันเวลาที่กำหนด ส่วนเรื่องคุณภาพของชิ้นงานต้องรักษา คุณภาพ เช่นความแข็งแรงทนทานของการร้อย

เม็ดลูกปัด การจัดวางรูปดอกควรสม่ำเสมอรับช่วงกันทั้งรอบอก ปีกคอ และ บ่า คือเมื่อรวมเป็นชุดจะต้องดูผสมผสานกัน อย่างลงตัวทั้งลายดอกและสีสันทัน

การพัฒนาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเครื่องลูกปัด ควรมีการรวมกลุ่ม อีกทั้งมีแหล่งติดต่อซื้อขาย และควรที่จะจัดทำเป็นสินค้าโอท็อป และที่สำคัญ นั่นคือ การควบคุมคุณภาพของเครื่องลูกปัดให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ควรจะต้องทำการวิจัยศึกษา สรรวจเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานการทำเครื่องลูกปัดให้ได้มาตรฐาน และสร้างสรรค์เครื่องประดับที่ทำจากลูกปัดในรูปแบบใหม่เพื่อเป็นการสร้างงานที่มั่นคง นอกจากนี้ควรจัดทำวิจัยแผนการตลาดของเครื่องลูกปัด เพื่อส่งเสริมการอาชีพทางสาขานี้ให้คงอยู่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เวทิน นพนิตย์ โพรเฟสชันแนล แอสโซซิเอตส์ แห่งประเทศไทย ที่ให้คำปรึกษาตรวจ วิพากษ์ และปรับปรุงแก้ไขนิพนธ์ฉบับ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวัฒน์ ช่างสาน: เทริดโนรา. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช. หน้า 1- 4, 2541.
- ราตรี ศรีสุวรรณ: นาฏยรังสรรค์แนวพื้นบ้านภาคใต้. สถาบันราชภัฏสงขลา, สงขลา. หน้า 20-28, 2542.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์: ลูกปัด. ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, สงขลา. หน้า 6926-7000, 2529.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์: โนรา. ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, สงขลา. หน้า 3871-3896, 2529.
- ธีรวัฒน์ ช่างสาน: เครื่องลูกปัดโนรา. วิชา. วารสาร 21(1-2):59-65, 2543-2544
- ธีรวัฒน์ ช่างสาน: เครื่องลูกปัดโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราช. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช. 102 หน้า, 2543
-การน้อมนำแนวพระราดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กรุงเทพมหานคร. หน้า 1-23, 2544.
-เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา. อ้างเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2548. สืบค้นจาก URL : <http://www.Chaipat.Or.Th/journal/aug99/Thai/scif.Html>.
- พงษ์ศรี บุญสุวรรณ: การพัฒนาบุคลากรในการประชาสัมพันธ์. สถาบันราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์. หน้า 91-97, 2543.
-กรมการจัดหางาน กองส่งเสริมการมีงานทำ. อาชีพอิสระ. อ้างเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2548. สืบค้นจาก URL : http://www.doe.go.th/vgnew/careersinfo/careesfree/majoe_deial3asp?qst